

Szlakiem Otto Smaliana w las

 6 km

{label236}

 2h

 piesza

Ścieżka przyrodniczo-historyczna wiedzie przez rezerwat „Bukowa Góra nad Pysznem” i nad jezioro Pyszno. Choć można ją przejść w ciągu kilkadziesiąt minut, spacerowicze zainteresowani historią i naturą spędzają na niej nawet kilka godzin. Patron tej trasy - Otto Smalian - był nadleśniczym na tych terenach w połowie XIX w. Na ścieżce ustawiono tablice opisowe. Dojazd do ścieżki: z Bytowa jedziemy na południe drogą nr 212. Na skrzyżowaniu z szosą Sierżno - Studzienice skręcamy w lewo. Po 2,5 km zobaczymy po prawej stronie parking koło przystanku PKS. Na zagospodarowanym turystycznie placu znajduje się też wiata przystankowa z ławkami i stojak na rowery. Stąd kierujemy się za znakami ścieżki do cmentarza leśników niemieckich, który znajduje się w północno-wschodniej części rezerwatu „Bukowa Góra nad Pysznem”.

Typ:
Piesza

Cmentarz leśników niemieckich

Ewangelicki cmentarz leśników z XIX w. to jedna z najlepiej

zachowanych niemieckich nekropolii na ziemiach polskich. Cmentarz usytuowany w najwyższej części Bukowej Góry (205 m n.p.m.) jest miejscem spoczynku leśników i pracowników niemieckiego nadleśnictwa Zerrin oraz ich rodzin. Z powstaniem nekropolii wiąże się tajemnicza opowieść o samobójczej śmierci nadleśniczego Otta Heinricha Smaliana, a zmarłych grzebano tu od połowy XIX w. do 1939 r. Niewiele brakowało, by ten pomnik solidarności ludzi lasu nie przetrwał do naszych czasów (po wybuchu II wojny światowej np. chciano przetopić krzyże cmentarne na potrzeby wojny), ale dzięki zaangażowaniu lokalnych leśników udało się go ocalić. Dziś na prostokątnym cmentarzu, otoczonym bukowym lasem, znajduje się 31 grobów. Obecnie nekropolią opiekują się polscy leśnicy, wpisano ją też do rejestru zabytków. Po przeciwnej stronie leśnej drogi znajduje się jezioro Pyszno, które ze swoją brunatną wodą, wyspą i zalesionym brzegiem tworzy bardzo malowniczy widok i pozytywnie nastraja wędrowców.

Leśniczówka Bukowa Góra

Stąd wyruszymy na dalszą - bardziej przyrodniczą niż historyczną - część wyprawy.

Drzewostan daglezwowy w leśnictwie Sierzno

Daglezja zielona to podobne do jodły drzewo iglaste, które zostało sprowadzone na te tereny z zachodniej części Ameryki Północnej w 1. poł. XIX w. Uprawy tego gatunku były bardzo popularne na przełomie XIX i XX stulecia ze względu na szybki wzrost i cenne drewno daglezwowy. Drzewostan, który możemy tu oglądać to pozostałość po jednej z takich upraw. Zajmuje on ok. 0,50 ha. Daglezje tu rosnące osiągają wysokość 40 m, a obwody niektórych - 220 cm. Tu także wyznaczono dwa drzewa mateczne, tj. wzorcowe dla swego gatunku w Polsce.

Kopalnia kamieni

Morenowe wzgórza w okolicach Bytowa obfitują w naniesione przez lądolód głazy i kamienie. Eksploatację tego naturalnego materiału budowlanego rozpoczęto już w XIX w. Granitowe głazy świetnie nadawały się do budowy fundamentów domów lub ścian budynków gospodarczych, a mniejsze kamienie wykorzystywano np. do utwardzania dróg. W tutejszych lasach można odnaleźć setki miejsc, w których pozyskiwano te materiały - pozostałościami po owych „kopalniach kamieni” są dość niepozorne doły.

Hodowla lasu - sztuczne odnowienia dębem i bukiem

Na okolicznych terenach możemy obserwować przebieg sztucznego odnawiania lasu. Polega ono na „otwieraniu” na małych powierzchniach (do 20 arów) starodrzewu pospolitej tu sosny zwyczajnej i wprowadzaniu do niego drzew liściastych, takich jak dęby (szypułkowe i bezszypułkowe) i buki. Las zróżnicowany gatunkowo i wiekowo jest ekosystemem trwalszym i bardziej odpornym na rozmaite szkodniki niż jednorodny drzewostan.

Krajobraz morenowy

Okolica, w której się znajdujemy, to typowy przykład krajobrazu polodowcowego moreny czołowej. Około 10 tys. lat temu stało tu czoło lodowca, który niósł ze sobą znaczne ilości gliny, piasku, żwiru i kamieni. Woda, wytapiająca się z lodowca, żłobiła wgłębienia pomiędzy dzisiejszymi pagórkami morenowymi. Współcześnie różnice wysokości względnych dochodzą tu do 50 m, teren pocięty jest wąwozami, a wiele wzgórz ma strome zbocza.

{label8}